

Man lægger gerne en hel del mere mærke til jordbærtærten på Café Kranzler, når man er på kur og ikke må få nogen.

Og her på det sidste er jeg begyndt at føle det på samme måde med kvinder, selv om det ikke er et spørgsmål om at være på kur, men snarere skyldes, at jeg simpelthen føler mig ignoreret af servitricerne. Og så er der endda så mange kønne. Kvinder, mener jeg, men jeg ville lige så gerne hoppe i kanen med en servitrice som med alle mulige andre kvinder. Der var én for et par år siden. Jeg var forelsket i hende, men så forsvandt hun bare. Den slags sker ret hyppigt her i byen. Men siden dengang har der kun været tale om tilfældige affærer. Når man nu til dags ser mig gå hen ad Unter den Linden, drejende hovedet først til den ene og så til den anden side i én uendelighed, skulle man tro, jeg gik og stirrede på en hypnotisørs pendul. Jeg ved ikke, måske er det varmen. Denne sommer i Berlin er varm som en bagers armhule. Eller er det bare mig, der bliver fyrre og begynder at pludre med de små børn? Hvad grunden end er, er min trang til at formere mig intet mindre end dyrisk, hvilket kvinderne selvfølgelig kan se i ens øjne, hvorefter man får lov at sejle sin egen sø.

Ikke desto mindre oplevede bestialiteten i den lange sommer 1938 ganske uanfægtet noget af en arisk renæssance.

1

Fredag den 26. august

“Præcis som en gøg, for fanden.”

“Hvad er præcis som en gøg?”

Bruno Stahlecker så op fra sin avis.

“Hitler, hvem ellers?”

Mit humør dykkede, da jeg fornemmede, at det trak op til endnu en af min partners dybsindige metaforer for nazisterne. “Ja, selvfølgelig,” svarede jeg fast, i håb om at mit udtryk for fuldstændig forståelse ville afholde ham fra mere detaljerede forklaringer. Men nej.

“Ikke så snart har han vippet den flyvefærdige europæiske unge ud af den europæiske rede, før det begynder at se faretruende ud for den tjekkoslovakiske.” Han slog i avisen med bagsiden af hånden. “Har du set det her, Bernie? Tyske troppebevægelser på grænsen til Sudeterland?”

“Ja, jeg regnede jo nok med, det var det, du talte om.” Jeg satte mig med morgenposten og begyndte at sortere den. Der var flere check, hvilket bidrog til at tage spidsen af min irritation over Bruno. Det var næsten ikke til at tro, men han havde tydeligvis allerede taget sig en lille en. Bruno, der normalt ikke brugte meget andet end enstavelsesord (hvilket jeg foretrækker, da jeg selv er en anelse fåmælt), blev altid mere snakkesalig end en italiensk tjener, når han fik noget at drikke.

“Det mærkelige er, at de voksne fugle ikke bemærker noget. Gøgen bliver ved med at smide de andre unger ud, og dens stedforældre bliver bare ved med at fodre den.”

“Måske håber de på, den klapper i og forsvinder,” sagde

jeg spidst. Men pelsen på Brunos bjørn var så tyk, at han ikke bemærkede noget. Jeg kiggede ned over indholdet i et af brevene og læste det så igen, langsommere.

“Nej, de ønsker simpelthen ikke at bemærke det. Hvad er der med posten?”

“Hvad? Nåh, nogle check.”

“Gud velsigne den dag, der bringer en check. Noget andet?”

“Et brev. Af den anonyme slags. En eller anden vil mødes med mig i Rigsdagen ved midnatstid.”

“Skriver han hvorfor?”

“Hævder at have oplysninger i en af mine gamle sager. En savnet person, der fortsat er savnet.”

“Ja, ja, dem husker jeg alle sammen lige så klart, som jeg husker en hund med hale. Meget usædvanlige sager. Tager du derhen?”

Jeg trak på skuldrene. “Tjah, jeg sover alligevel dårligt for tiden, så hvorfor egentlig ikke?”

“Altså bortset fra, at den rigsdag er en nedbrændt ruin, som det er farligt at færdes i. Ja, og så kunne det jo være en fælde. Måske vil en eller anden forsøge at tage livet af dig.”

“Måske er det dig, der har sendt det?”

Han lo utilpas. “Jeg skulle måske gå med. Jeg kunne holde mig ude af synsfeltet, men inden for hørevidde.”

“Eller skudvidde?” Jeg rystede på hovedet. “Hvis man vil slå en mand ihjel, beder man ham ikke møde op et sted, hvor han vil være på vagt lige fra starten.” Jeg åbnede min skrivebordskuffe.

Der var ikke den store synlige forskel mellem min Mauser og min Walther, men det var Mauseren, jeg valgte. Det kulsorte greb, der i almindelighed lå godt i hånden, gjorde den vægtigere end den mindre Walther, og den manglede ikke noget i skudkraft. Ligesom en fed check var det en pistol, der altid gav mig en fornemmelse af stille selvtillid, når jeg lod den glide ned i lommen. Jeg viftede med pistolen i retning af Bruno.

“Og hvem der nu end har sendt mig den invitation, må han også vide, at jeg er bevæbnet.”

“Hvad nu hvis der er mere end én?”

“Hør nu, Bruno, der er ingen grund til at male fanden på væggen. Jeg kan godt se risikoen, men sådan er den branche, vi arbejder i. Journalister får bulletiner, soldater får depecher, og efterforskere får anonyme breve. Hvis jeg havde ønsket laksegl på mine breve, var jeg sgu blevet advokat.”

Bruno nikkede, mens han fingererede ved klappen for sit øje og derpå overførte sin nervøsitet til piben – symbolet på vores partnerskabs fallit. Jeg hader piberygerens tilbehør: tobakspung, piberensere, lommekniv og speciallighter. Piberygere er stormestre i fumleri, og de er en lige så stor ulykke for verden som en missionær, der går i land på Tahiti med en kassefuld bh'er. Det var ikke Brunos skyld, for trods hans drikkeri og irriterende små vaner var han stadig den gode opdager, jeg havde frelst fra en deportation til en afsidesliggende Kripo-station i Spreewald. Nej, det var mig, der bar skylden: Det var gået op for mig, at jeg temperamentsmæssigt var lige så uegnet som kompagnon, som jeg ville have været som direktør i Deutsche Bank.

Da jeg så på ham, begyndte jeg at føle mig skyldig.

“Kan du huske, hvad vi sagde under krigen? ‘Hvis dit navn og adresse står på, skal den nok finde frem.’”

“Det kan jeg godt huske,” sagde han, tændte sin pipe og vendte tilbage til sin *Völkischer Beobachter*. Jeg betragtede ham, mens han læste den åndsfraværende.

“Du kunne lige så godt vente på byens udråber som forsøge at få nogen virkelige nyheder ud af den avis.”

“Sandt nok. Men jeg kan nu godt lide at læse en avis om morgenen, selv om den er fuld af lort. Det er sådan en vane, jeg har fået.” Ingen af os sagde noget et stykke tid. “Her er endnu en af de dér annoncer: ‘Rolf Vogelmann, privatefterforsker, speciale: forsvundne personer’”

“Aldrig hørt om ham.”

“Vel har du så. Der stod også en under rubrikannoncer sidste fredag. Jeg læste den op for dig. Kan du ikke huske det?” Han tog piben ud af munden og pegede på mig med spidsen. “Ved du hvad, måske skulle vi også reklamere, Bernie.”

“Hvorfor dog det? Vi har jo alt det arbejde, vi orker, og mere til. Det er aldrig gået bedre. Hvorfor skulle vi så påtage os ekstra

omkostninger? Under alle omstændigheder er det omdømmet, der tæller i denne branche, ikke spaltmillimeter i Partiets avis. Denne Rolf Vogelmann ved øjensynlig ikke, hvad han foretager sig. Tænk på alle de jødiske kunder, vi har. Ingen af vores klienter læser det lort dér.”

“Tjah, hvis du ikke mener, vi behøver det, Bernie ...”

“Vi har lige så meget brug for en annonce som for en tredje brystvorte.”

“Det var der ellers nogen, som anså for et tegn på lykke engang.”

“Og en hel del anså det for tilstrækkelig grund til at brænde en på bålet.”

“Nåh, djævlemærket?” Han klukkede. “Hvem ved, måske har Hitler et.”

“Ja, og Goebbels har hestehov. De kommer sgu fra helvede hver evige en.”

Jeg kunne høre mine fodtrin give genlyd på en øde Königsplatz, da jeg nærmede mig resterne af Rigsdagsbygningen. Kun Bismarck, der med hånden på sværdet stod på sin sokkel foran den vestlige indgang og vendte ansigtet imod mig, så ud til at ville antaste mig. Men så vidt jeg huskede, havde han heller aldrig været nogen større ynder af det tyske parlament – havde faktisk aldrig sat sin fod der – og derfor tvivlede jeg på, at han ville have været særlig opsat på at forsvare den institution, som hans statue måske symbolsk vendte ryggen til. Heller ikke fordi der var noget ved denne overlæssede renæssancebygning, der så ud til at være værd at kæmpe for mere. Med sin røgsværtede facade lignede Rigsdagen en vulkan, der netop havde haft sit sidste og voldsomste udbrud. Men ilden havde været andet og mere end blot 1918-republikkens brandoffer. Det var også det tydeligste ildvarsel, Tyskland kunne give os om, hvad der ventede os fra Adolf Hitler og hans tredje brystvorte.

Jeg gik hen til nordsiden og det, der engang havde været Portal V, den offentlige indgang, hvorigennem jeg en enkelt gang tidligere var gået sammen med min mor, for over tredive år siden.

Jeg lod min lommelygte ligge i frakkelommen. En mand med en lommelygte i hånden om natten behøver bare at male et par kulørte cirkler på sin brystkasse for at gøre sig selv til en glimrende skydeskive. Og under alle omstændigheder var der mere end månelys nok ned gennem det, der engang havde været taget. Jeg kunne sagtens se, hvor jeg gik. Men da jeg gik ind gennem den nordlige forhal til det, der engang havde været en ventesal, betjente jeg alligevel Mauserens låsestol støjende for at lade den eller dem, der ventede mig, vide, at jeg var bevæbnet. Og i den uhyggelige, rungende tavshed, lød det mere gennemtrængende end en hel eskadron preussisk kavaleri.

“Den dér får De ikke brug for,” sagde en stemme fra balkonen over mig.

“Jeg holder nu fast på den et øjeblik endnu. Måske er her rotter.”

Manden lo foragteligt. “Rotterne har forladt skuden for længst,” sagde han. En stavlygte lyste mig ind i ansigtet. “Kom nu herop, Gunther.”

“Det forekommer mig, at jeg kender Deres stemme,” sagde jeg og begyndte at gå op ad trinene.

“Jeg har det ligesådan. Sommetider genkender jeg min egen stemme uden ligesom helt at kende den mand, der betjener sig af den. Det er der vel ikke noget usædvanligt ved, er der? Ikke nu om stunder.” Jeg tog min lommelygte frem og rettede den mod manden, som nu var på vej ind i et rum forude.

“Det lyder interessant. Jeg ville gerne høre Dem sige den slagsovre på Prinz-Albrecht-Straße.” Han lo igen.

“Så genkender De mig altså alligevel?”

Jeg indhentede ham ved siden af en stor marmorstatue af kejser Wilhelm I, der var anbragt midt i et stort ottekantet rum, hvor det endelig lykkedes min lommelygte at fastholde hans ansigtstræk. Der var noget kosmopolitisk ved dem, selv om han talte med berlinsk accent. Nogle ville endda sige, at han så mere end blot en smule jødisk ud, hvis man skulle dømme efter næsens størrelse. Den dominerede hans ansigt som viseren på et solur og trak overlæben op i et tyndt, vrængende smil. Hans grånende, lyse hår var klippet tæt, hvilket havde den virkning

at fremhæve hans høje pande. Det var et listigt ansigt, der passede perfekt til manden.

“Overrasket?” spurgte han.

“Over at chefen for Berlins kriminalpoliti sender mig anonyme breve? Nej, det er da så almindeligt.”

“Ville De være kommet, hvis jeg havde underskrevet det?”

“Sikkert ikke.”

“Og hvis jeg havde foreslået, at De kom hen i Prinz-Albrecht-Straße i stedet for hertil? Indrøm det nu bare, De var nysgerig.”

“Siden hvornår er Kripo begyndt bare at *foreslå* folk at komme hen på hovedkontoret?”

“Det kan der være noget om.” Arthur Nebes selvsikre smil blev bredere. Han fandt en lommelærke frem fra jakkelommen.

“Drikker De?”

“Tak. Hvis jeg gør, er det helt i orden.” Jeg fyldte munden med den klare snaps, som rigskriminalpolitichefen så betænksomt havde medbragt, og derpå fandt jeg mine cigaretter frem. Da jeg havde tændt for os begge, holdt jeg tændstikken op i luften i et par sekunder.

“Ikke det letteste sted at sætte ild til,” sagde jeg. “Én mand, der handler på egen hånd – han må have været noget af en hurtigløber. Og mon det ikke alligevel må have taget van der Lubbe hele natten at få fut i det her lille lejrball?” Jeg sugede på min cigaret og tilføjede: “Det siges, at Fede Hermann har haft en finger med i spillet. Og en hånd med et fast greb om et stykke brændende fyrsvamp oven i købet.”

“Jeg er chokeret over at høre Dem fremsætte så skandaløs en beskyldning mod vores højt elskede premierminister.” Men Nebe lo, mens han sagde det. “Stakkels gamle Hermann, sådan uofficielt at blive pålagt skylden. Jo, han var med på ildspåsættelsen, men det var nu ikke hans fest.”

“Hvis var det så?”

“Josef Krøbs. Den stakkels hollænder var bare ekstragevinsten. Van der Lubbe havde det sorte uheld, at han havde besluttet at sætte ild til stedet her samme nat som Goebbels og hans drenge. Josef troede, det var hans fødselsdag – ikke mindst, da

van der Lubbe viste sig at være bolsjevik. Men han glemte, at anholdelse af en gerningsmand fører til en retssag, hvilket nødvendiggør den irriterende formalitet at fremskaffe beviser. Og det var selvfølgelig lige fra starten indlysende for selv en mand med hovedet under armen, at van der Lubbe ikke kunne have handlet på egen hånd.

“Hvorfor sagde han så ikke noget under retssagen?”

“De pumpede ham fuld af et eller andet stads for at få ham til at forholde sig roligt, og de truede hans familie. Den slags kender De godt, ikke?” Nebe gik rundt om en enorm bronzekandelaber, der lå forvreden på marmorgulvet. “Kom herover. Der er noget, jeg vil vise Dem.”

Han førte mig ind i den store rigsdagssal, hvor man sidst havde set skindet af tysk demokrati. Højt over os hævede resterne sig af det, der engang havde været Rigsdagens glaskuppel. Nu var alt glasset blæst ud, og på den månelyse himmels baggrund lignede kobberstiverne et gigantisk edderkoppespind. Nebe rettede sin lygte mod de afsvedne, flækkede loftsbjælker hele vejen rundt om salen.

“De er slemt medtagne af ilden, men de halvfigurer, der støtter loftsbjælkerne – kan De se, hvordan nogle af dem også står med nogle bogstaver?”

“Ja, lige akkurat.”

“Godt. Nogle af dem er ulæselige. Men hvis De ser godt efter, kan De stadig se, at de tilsammen danner et motto.”

“Nej, jeg kan ikke. Ikke klokken et om natten.”

Nebe ignorerede mig. “Der står ‘Landet før Partiet.’” Han gentog mottoet næsten ærbødigt, og så så han på mig med noget, der formodentlig skulle være et sigende blik.

Jeg sukkede og rystede på hovedet. “Ja, det var lige det, der manglede. Reichskriminaldirektor Arthur Nebe som bøfnazist. Jeg tror, jeg æder min gamle hat.”

“Brun udenpå, ja,” sagde han. “Men jeg ved ikke, hvilken farve jeg har indeni. I hvert fald ikke rød – jeg er ikke bolsjevik. Men jeg er heller ikke gennemstegt. Jeg er ikke nazist længere.”

“Så er De sgu noget af en skuespiller.”

“Det er jeg blevet. Jeg er jo nødt til at holde mig i live. Men

selvfølgelig har det ikke altid været sådan. Politistyrken er mit liv, Gunther. Jeg elsker den. Da jeg så, hvordan liberalismen nedbrød den i Weimarårene, troede jeg, at nationalsocialismen ville kunne genoprette en vis respekt for lov og orden her i landet. Men nu er det faktisk værre end nogensinde. Jeg var selv med til at tage kontrollen over Gestapo fra Diels, men kun for at se ham erstattet med Himmler og Heydrich, og så ...”

“Og så blev det sidste værre end det første. Jeg forstår.”

“Den tid nærmer sig, hvor alle bliver nødt til at gøre det samme. Der er ikke plads til agnostikere i det Tyskland, Himmler og Heydrich har planlagt til os. Det bliver rejs dig og bliv talt, eller tag selv konsekvenserne. Men det er stadig muligt at ændre nogle småting, når man gør det indefra. Og når den tid kommer, får vi brug for mænd som Dem. Politifolk, man kan stole på. Det er derfor, jeg har bedt Dem komme herhen – for at forsøge at overtale Dem til at vende tilbage.”

“Mig? Tilbage i Kripo? Det må være Deres behagelige spøg. Hør nu, Nebe, jeg har opbygget en god forretning, jeg tjener godt nu. Hvorfor skulle jeg opgive det for den fornøjelse at være ansat ved politiet igen?”

“Måske har De ikke så mange valgmuligheder, hvad den sag angår. Heydrich mener, De kunne være nyttig for ham, hvis De var tilbage i Kripo.”

“Aha. Nogen speciel grund?”

“Der er en sag, han vil have Dem til at håndtere. Jeg er sikker på, at jeg ikke behøver fortælle Dem, at Heydrich tager sin fascisme meget personligt. Han plejer at få sin vilje.”

“Hvad handler den sag om?”

“Jeg ved ikke, hvad han går og tænker på. Jeg har ikke Heydrichs fortrolighed. Jeg ville bare advare Dem, så De kunne være forberedt og ikke foretog Dem noget dumt som for eksempel at bede ham skrubbe ad helvede til, hvilket let kunne tænkes at være Deres naturlige reaktion. Vi har begge stor respekt for Deres evner som kriminalmand. Det forholder sig bare sådan, at jeg også gerne vil have folk i Kripo, som jeg kan stole på.”

“Sikken popularitet, jeg pludselig kan sole mig i.”

“De er nok så venlig at tænke over det.”

“Det kan jo blive lidt svært at undgå. Det kan måske også blive lidt af en afveksling i forhold til krydsogtværseren. Men tak for advarslen, Arthur. Jeg skal huske på den.” Jeg tørrede nervøst munden. “Er der mere af den lemonade? Jeg kunne godt bruge en drink nu. Det er ikke hver dag, man får så gode nyheder.”

Nebe rakte mig sin lommelærke, og jeg gik til den som et spædbarn ved moders bryst. Mindre tiltrækkende, men præcis lige så beroligende.

“I Deres kærestebrev stod der noget om, at De havde informationer om en gammel sag. Eller skulle det måske forstås som Deres personlige parallel til børnelokkerens hundehvalp?”

“Det er en kvinde, De ledte efter for et stykke tid siden. En journalist.”

“Det er ellers et godt stykke tid siden. Næsten to år faktisk. Jeg fandt hende aldrig. En af mine alt for hyppige fiaskoer. Måske burde De fortælle Heydrich dét. Det kunne måske overbevise ham om, at han skal lade mig være i fred.”

“Vil De have de oplysninger eller ej?”

“Behøver jeg ligefrem stå ret for at få dem?”

“Det er ikke meget, jeg har, men her kommer det. For et par måneder siden besluttede ejeren af det hus, hvor Deres klient engang boede, at male og tapetsere i nogle af lejlighederne, herunder hendes.”

“Hvor storsindet.”

“På hendes toilet, bag et falsk panel af en slags, fandt han et værktøjssæt af den slags, narkomaner bruger. Ingen stoffer, men alt, hvad man behøver for at pleje sit misbrug – nåle, sprøjter, det hele. Og den lejer, der overtog lejligheden efter Deres klient, var præst, så det virkede ikke sandsynligt, at nålene var hans, vel? Og hvis nu damen brugte stoffer, kunne det jo forklare en hel del, vil De ikke også mene det? Jeg mener, man kan jo aldrig forudsige, hvad en narkoman kan finde på.”

Jeg rystede på hovedet. “Den type var hun ikke. Jeg ville have lagt mærke til et eller andet, ville jeg ikke?”

“Ikke nødvendigvis. Ikke hvis hun forsøgte at lægge det på hylden. Ikke hvis hun havde en stærk karakter. Men nu blev det altså indberettet, og så regnede jeg med, at De gerne ville vide

det. Så den sag kan De vist godt lukke. Når hun har haft hemmeligheder af den art, er det ikke godt at vide, hvad hun ellers har holdt skjult for Dem.”

“Hun var nu god nok. Og jeg fik set godt og grundigt på hendes babser.”

Nebe smilede nervøst, usikker på om det var en sjofel vittighed eller hvad.

“Var de så gode – hendes babser?”

“Der var kun to brystvorter, Arthur. Men de var dejlige.”